

Juho Heikkilä

**HAAPAVEDEN SEURAKUNNAN
PYHÄKOULUTOIMINNAN KEHITTÄMINEN**

**Opinnäytetyö
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
Tammikuu 2014**

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatusala, Ylivieskan yksikkö	Aika 1.1.2014	Tekijä/tekijät Juho Heikkilä
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi Haapaveden seurakunnan pyhäkoulutoiminnan kehittäminen		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 31+8	
Työelämäohjaaja Nuorisopappi Tarja Taskinen, Haapaveden seurakunta & lastenohjaaja Kristiina Ryyti, Haapaveden seurakunta		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää seurakunnassa tapahtuvan pyhäkoulutyön nykytilaa ja tulevaisuutta. Työni hankkeisti Haapaveden seurakunta. Tutkimus tehtiin Haapaveden seurakunnan alueen pyhäkoululaisten vanhemmille suunnatulla kyselyllä. Kysely postitettiin kaikille 3-5-vuotiaiden vanhemmille 6.2.2013. Tutkimuksen teoriaosa käsittelee pyhäkoulua erilaisin näkökulmin.</p> <p>Sain tutkimustulokset käsiteltyä kesällä 2013. Tutkimuksen tulosten mukaan pyhäkouluun kaivataan uudistusta. Kehittämiskohteina pidettiin pyhäkoulun pitopaikkaa ja aikaa. Tutkin ja pohdin opinnäytetyössäni sitä, mitä pyhäkoulun sisällöltä tänä päivänä odotetaan.</p>		

Asiasanat Haapavesi, kristinusko, kysely, lapsityö, pyhäkoulu, seurakunta
---

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date 1.1.2014	Author Juho Heikkilä
Degree programme Civil Activity and Youth Work		
Name of thesis Developing Sunday school in Haapavesi		
Instructor Ed. D Reetta Leppälä	Pages 31+8	
Supervisor Youth priest Tarja Taskinen, Haapavesi parish & Children's instructor Kristiina Ryyti, Haapavesi parish.		
<p>The purpose of this study was to find out what the situation and future of Sunday school in a parish is. This study was commissioned by the parish of Haapavesi. This study was carried out through a questionnaire directed to the parents of Sunday school children in the area of Haapavesi parish. The questionnaire was posted to all parents of 3-5-year-old-children on 6th February, 2013. The theoretical part discusses Sunday school from different perspectives.</p> <p>The analysis of the research results was completed in the summer of 2013. According to the results Sunday school needs reformation. the place where the Sunday school classes should be held and at what time were considered as aspects that would need development. In this thesis it was also studied what people expect of Sunday school nowadays.</p>		

Key words
children's work, Christianity, Haapavesi, parish, questionnaire, Sunday school

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PYHÄKOULU	2
2.1	Mikä on pyhäkoulu?	2
2.2	Pyhäkoulu maailmalla	3
2.3	Pyhäkoulun historia Suomessa	3
2.4	Pyhäkoulu nyt Suomessa	5
2.5	Pyhäkoulun muotoja	5
2.6	Pyhäkoulun opetusmenetelmät ja sisältö	5
3	YHTEISTYÖTAHON ESITTELY	8
3.1	Haapaveden seurakunta	8
3.2	Seurakunnan pyhäkoulutyö	8
3.3	Haapavesi	9
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	10
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	11
5.1	Tutkimuksen eteneminen	11
5.2	Tutkimuksen luotettavuus	12
6	KYSELYN TULOKSET	14
6.1	Taustatiedot	14
6.2	Pyhäkouluun osallistuminen	15
6.3	Pyhäkoulun sisältö	19
6.4	Johtopäätös	25
7	POHDINTA	28
	LÄHTEET	30
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Lapsissa on tulevaisuus! On tärkeää, että lasten hyvinvointiin panostetaan voimavaroja. Onko parempaa tapaa opettaa lapselle elämän perusasioita kuin pyhäkoulu? Pyhäkoulussa opitaan toisten kunnioitusta, itsensä arvokkaaksi tuntemista ja kiitollisuutta. Pyhäkoulussa lapsi tuntee olevansa Jumalan hoidossa.

Pyhäkoulussa opetetaan kristinuskon perusteita. Mielestäni tämä pyhäkoulun tehtävä on erittäin tärkeä, sillä silloin kristinusko pääsee jo lapsena juurtumaan sydämeen. Kun juuret uskoon saadaan jo varhaislapsuudessa, voi uskoon turvautuminen olla helpompaa myös nuoruudessa sekä aikuisuudessa. Lapsuudessa on tärkeää, että saa kokea turvallisuutta. Lapsen on oleellista saada luottamussuhteita aikuisiin, sekä kokea, että hänestä välitetään. Pyhäkoulu on oiva paikka tällaiseen lapsenkehityksen tukemiseen. Jumalan sanan äärellä on paras paikka kokea turvallisuutta ja uskovat pyhäkoulun pitäjät voivat antaa hyvää esikuvaa aikuisista.

Valitettavasti Haapaveden seurakunnalla on yhdeksi ongelmaksi muodostunut pyhäkoulu-toiminta. Kirkkoneuvosto on vuonna 2012 esittänyt toiveen, että perustettaisiin kaksi uutta pyhäkouluja. Tällä hetkellä Haapavedellä toimii nimittäin vain yksi pyhäkoulu ja varmoja ei olla, että tarvitaanko uusia. Pyhäkoululaisia ei ole saatu entiseen malliin ja välineet ovat hukassa. Tämän tekemäni tutkimuksen tarkoitus oli tutkia asiaa tieteellisesti ja sen pohjalta kehittää Haapaveden pyhäkoulutoimintaa kokonaisvaltaisesti. Tutkimustehtävänä oli selvittää tarvitaanko uusia pyhäkouluja Haapavedelle ja jos halutaan kaivataanko niihin uudistusta, vai pysytäänkö perinteisessä. Työni on hankkeistettu, koska Haapaveden seurakunta tarvitsi tämän asian tiimoilta tutkimusta. Opinnäytetyöni teoriaosassa käyn läpi pyhäkouluja ja esittelen yhteistyötahoani Haapaveden seurakuntaa ja itse kaupunkia nimeltä Haapavesi. Pohdinta osuudessa käyn läpi tutkimuksen tuloksia, sitä mitä ne kertovat vanhempien toiveista ja esitän käytännöllisiä kehittämisehdotuksia pyhäkoulutoiminnan kehittämiseen.

2 PYHÄKOULU

Tässä luvussa esittelen pyhäkoulutyön perusteita. Kerron, mitä pyhäkoulu on, kuka sitä tekee ja miksi. Selvitän pyhäkoulun historiaa ja perinteitä. Pyhäkoulun opetusmenetelmät ja sisällön käyn myös läpi. Esittelen pyhäkoulun nykytilanteen Suomessa lyhyesti.

2.1 Mikä on pyhäkoulu?

Tässä kappaleessa keskityn nimenomaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pitämään pyhäkouluun. Pyhäkoulu on seurakuntien pitämää toimintaa lapsille. Lapset voivat olla kouluikäisiä tai pienempiä. Pyhäkoulu on luonteeltaan jumalanpalveluksen ja kerhon kaltainen. Pyhäkoulun voitaisiin sanoa olevan lasten kirkko. (Haastettu kirkko 2012, 142.) Pyhäkoulua pitää yleensä vapaaehtoinen koulutuksen saanut pyhäkoulunopettaja. Pyhäkoulunopettajia on Suomessa noin 4000 kappaletta, he saavat ohjausta ja koulutusta Seurakuntien Lapsityön Keskuksesta. (Pyhäkoulu 2013.)

Pyhäkoulua pidetään Suomessa pääosin sunnuntaisin (Saarinen 2013, 28). Pyhäkoulu on osa kirkon kasteopetusta. Pyhäkoulun tehtävänä on kasvattaa lasta yhteisössä, johon hänet on kastettu jäseneksi. Pyhäkoulu tukee lapsen kristillistä kasvatusta. (Pyhäkoulu 2013.) Pyhäkoulussa lapsi saa samoja eväitä kuin aikuiset päiväjumalanpalveluksessa, tosin erilaisin menetelmin. Pyhäkoulussa kristinuskon perusasioita harjoitetaan lasten näköisellä tavalla leikkien, laulaen ja pitämällä hauskaa. Perusasioihin kuuluu Jumalan tunteminen, lähimmäisen rakkaus ja anteeksianto. (Ahtiainen 2011, 339.)

Lähes kaikki seurakunnan kasvatustoiminta on osa kirkon kasteopetusta, myös pyhäkoulu (Pyhäkoulu 2013). Kaikki seurakuntien toiminta perustuu Jeesuksen kastekäskyyn: *”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso. Minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.”* Matt. 28:18–21, joka velvoittaa levittämään evankeliumia kaikille kansoille, pyhäkoulun kautta myös lapsille. Kirkkolaki velvoittaa seurakuntia pitämään huolta kaikenikäisten kristillisestä kasvatuksesta (Varhaiskasvatus 2013).

2.2 Pyhäkoulu maailmalla

Pyhäkoulu on kansainvälinen kaikista kristillisen kasvatuksen muodoista. Tämä on tärkeää, sillä monet perheet asuvat jossain vaiheessa elämää ulkomailla. Kotimaasta tuttu pyhäkoulu voi auttaa lasta sopeutumaan uudessa maassa. Pyhäkoulussa käytetään monia samanlaisia menetelmiä, esimerkiksi Raamatun käyttöä ja rukousta. Eri maiden pyhäkoulut toimivat yhteistyössä keskenään. Pyhäkoulun kehittämistä maailmalla tukevat pyhäkouluyhdistykset, jotka helpottavat kokemusten ja ideoiden jakamista. Ensimmäinen pyhäkouluyhdistys perustettiin Englannissa vuonna 1785. Suomeen saatiin oma yhdistys vuonna 1888. Pyhäkouluissa on todellista ekumenian henkeä, sillä monia eri kristittyjen uskontokuntien pitämiä pyhäkoulu menetelmiä on sekoittunut keskenään. Esimerkiksi suomalainen pyhäkoulu on ottanut paljon vaikutteita Englannin metodistisesta pyhäkoulusta, ja lasten tuominen jumalanpalveluksen toteuttamiseen on katolinen perinne. (Ahtiainen 2011, 50–51.)

Englantilaista Robert Raikesia (1735–1811) pidetään pyhäkoulutyön aloittajana. Teollistuminen aiheutti ongelmia Englannin yhteiskuntaan, myös lapsille. Sanomalehtimies ja kirjanpainaja Raikes piti lapsille pyhäkoulua, koska he viettivät vapaa-aikaa epäilyttävissä olosuhteissa töiden jälkeen. (Taipale 1966, 5) Pyhäkoululla oli erityisopetuksellinen teema, monilla lapsista oli oppimisvaikeuksia ja sosiaalisia ongelmia (Kansanaho 1988, 10). Tärkeä motiivi pyhäkoulun pidossa jo alusta alkaen on ollut lasten ja nuorten vapaa-ajan mielekäs ohjaaminen (Launonen 2008, 223–224). Englannin pyhäkoulusta muuhun maailmaan on tullut vahva diakoninen vivahde. Siellä pyhäkoulu keräsi syrjäytyneitä ja huonommissa oloissa eläviä lapsia. Pyhäkoulun tehtävänä nähtiin opettaa lapsille kristinuskon peruskysymyksiä sekä pitää jumalanpalvelus. Uskonpuhdistuksen jälkeen Raamatusta tuli koko kansan kirja. Latinankieliset Raamatut käännettiin kansankielelle. Silloin syntyi tarve opettaa kansa lukemaan, että se voi lukea myös Raamattua. (Heinonen, Luodeslampi & Salmensaari 2004, 135–137.)

2.3 Pyhäkoulun historia Suomessa

Pyhäkoulutyö on käynnistynyt Suomessa jo 1780-luvulla (Saarinen 2013, 28). Suomalaisen pyhäkoulun historian juuret ovat vanhassa kansanopetuksen perinteessä ja angloamerikkalaisessa herätyskristillisyydessä. Näiden kahden perinteen välille syntyi konflikti, kun

alettiin keskustella, onko pyhäkoulu ensisijaisesti kirkon omaa opetusta lapsille, vai pikemminkin vapaakirkollista herätystoimintaa. Kun pohdittiin Pyhäkouluyhdistyksen perustamista, kävi keskustelu erityisen vilkkaana. Kuitenkin kirkollinen suunta sai vahvemman kannatuksen ja vuonna 1888 perustettiin Suomeen Pyhäkouluyhdistys. Tämän yhdistyksen päätehtävänä oli kehittää pyhäkoulua sekä antaa materiaaleja pyhäkoulun pitäjien käyttöön. Pyhäkoulunopettajat olivat 1900-luvun alussa useimmiten miehiä. Ajan kuluessa alkoi naisiakin tulla mukaan pyhäkoulutyöhön. Pyhäkoulutyössä vallitsi tuolloin vahvasti vapaaehtoisuuteen pohjautuva toiminta. (Heinonen ym. 2004, 13–14.)

Pyhäkoulutoiminnan kehittämisessä Suomessa on nainen nimeltä Berta Hermanson ollut erityisen tärkeässä asemassa. Kansakoulunopettajana toiminut Hermanson oli mukana pitkän aikaa Pyhäkouluyhdistyksen toimikunnassa. Hän myös osallistui vuonna 1917 Englannissa järjestettyyn pyhäkoulukonferenssiin. Tuliaisena tuolta matkalta Hermanson toi mukanaan idean perustaa Suomeen pyhäkouluopisto. Rahankeräyksellä saatiin hankituksi rahaa ja ostettiin Lepolan kartano Tuusulasta vuonna 1936, johon perustettiin Pyhäkouluopisto. Pyhäkoulutoiminta kasvoi edelleen sotien jälkeen. Lapsia tuotiin pyhäkouluun paljon ja vapaaehtoisia pyhäkouluopettajia koulutettiin. Pyhäkouluun otettiin myös uusia, erilaisia menetelmiä käyttöön. (Heinonen ym. 2004, 14.)

Pyhäkoulut olivat suosituimpia 1950-luvun lopulla, silloin kirjattiin 300 000 lapsen kävijämääriä (Seurakuntien Lapsityön Keskus 2013). Pyhäkoulun suosio alkoi hiipua 1970-luvulla. Ikäluokat pienenivät, mikä vaikutti tilastollisesti pyhäkoulujen kävijämääriin, mutta toisaalta ihmisten elämäntavoissa oli tapahtunut suuri muutos. Muun muassa television saapuminen useimpiin talouksiin vei mielenkiinnon pyhäkoulusta muualle, sillä se tarjosi ohjelmaa lapsille juuri sunnuntaiaamuisin, jolloin perinteisesti oli pyhäkoulua pidetty. Kirkko ei kuitenkaan jäänyt tuleen makaamaan, vaan mietti, miten pyhäkoulutoiminta saataisiin elvytettyä. Pyhäkouluille mietittiin uusia kokoontumisaikoja, ja joihinkin pyhäkouluihin kutsuttiin mukaan vaikkapa koko perhe. (Heinonen ym. 2004, 14.)

90-luvulla pyhäkoulussa korostui jumalanpalvelusmuoto. Jotkut puhuivat myös lasten kirkosta. 1990-luvun laman vuosina korostui pyhäkoulun diakoninen sisältö. Tällöin syntyi myös kaakaopyhäkoulu, jossa siis pyhäkoulun yhteydessä tarjottiin välipalaa tai ruoka. (Heinonen ym. 2004, 13–17.)

2.4 Pyhäkoulu nyt Suomessa

Seurakuntien pitämien pyhäkoulujen osallistujamäärät ovat olleet pitkään laskussa. Vuonna 2011 pyhäkouluun osallistui noin 23 000 lasta. Luku vastaa 5.7 % 5-11 -vuotiaiden lasten ikäluokasta. Nelivuotiskertomuksen (2008–2011) aikana pyhäkouluryhmiä hävisi Suomesta 20 % ja pyhäkoululaisten määrä väheni 18 %. Vuonna 2005 muuttunut pyhäkoulujen tilastointimenetelmä ei anna vielä tarkkoja lukuja pidemmältä ajalta. Vuodesta 2005 alkaen jätettiin nimittäin tilastoimatta Rauhanyhdistyksen omissa pyhäkouluissa käyvät lapset. Vuonna 2011 vapaaehtoisia pyhäkoulunopettajia oli 3300, joista 80 % naisia. Vapaaehtoisten määrä kertomuskaudella väheni neljänneksellä. (Haastettu kirkko 2012, 142–143.)

2.5 Pyhäkoulun muotoja

Pyhäkoulun pito on keskittynyt edelleen sunnuntaihin, vaikka myös muina aikoina pitäminen on lisääntynyt. Pyhäkouluryhmistä 63 % kokoontui sunnuntaisin (Haastettu kirkko 2012, 143). Erityispyhäkoulujen yksi suosioon vaikuttavista tekijöistä on pyhäkoulun nimi. Pyhäkoulu voi olla koulu-, muskari-, teatteri-, kuvataide-, kirje-, liikunta-, kaakao-, seikkailupyhäkoulu tai muun teeman niminen. Pyhäkoulun voi liittää lähes mihin harrastukseen tahansa. Pyhäkoulun nimen perusteella pyhäkoululaisten vanhemmat saavat enemmän informaatiota toiminnan sisällöstä ja menetelmistä. Vanhemmat voivat valita useasta eri pyhäkoulun muodoista lapselleen mieluisimman. Pyhäkoulun tulee olla edullinen pyhäkoululaisten vanhemmille. Harrastuksilla on lapsille tärkeä rooli, seurakunnan toiminnan kautta lapset pääsevät harrastuksiin mukaan edullisesti ja vapaasti, siis tasa-arvoisesti. Pyhäkoulun pito on diakonisesti turvallisimmillaan jos paikalla on kasvatuksen tai sosiaalitoimen ammattilainen. Vapaaehtoisella ohjaajalla ei aina ole eväitä kohdata lasta hänen tarpeet huomioon ottaen. Hyvällä tarkoituksella tehdyllä asialla voi joskus olla negatiiviset seuraukset, ammattilaisen mukana olo vähentää tällaisen riskin mahdollisuutta. (Ahtiainen 2011, 262–263.)

2.6 Pyhäkoulun opetusmenetelmät ja sisältö

Pyhäkoulu voi pitää sisällään varsin erilaisia opetusmenetelmiä. On tärkeää, että pyhäkoulun alku luo turvallista ilmapiiriä. Tiedetään, että toistuvat tavat saavat lapsen tuntemaan turvallisuutta. Pyhäkoulu voi alkaa joka kerta esimerkiksi nimenhuudolla, jonka jälkeen seuraa vapaata tai ohjattua leikkiä. Leikin jälkeen voidaan kokoontua alttarin ääreen ja laulaa laulu. Sen jälkeen voidaan sytyttää kynttilät ja soittaa ”kirkonkelloja” triangelilla. (Ahtiainen 2011, 339- 341.)

Yksi tärkeä opetusmenetelmä pyhäkoulussa on itsensä ilmaiseminen. Ihminen on luonnostaan itseään ilmaiseva olento, ja siksi taiteiden korostaminen ei ole turhaa. Laulaminen voi olla yksi osa pyhäkoulun sisällöstä. Pyhäkoulussa voidaan laulaa esimerkiksi Lasten virsikirjasta, jossa on paljon helposti opittavia lauluja. Jonkin tutun virren opetteleminen ja laulaminen pyhäkoulussa voi kuulua alkurituuaaleihin. Hengellisten laulujen laulaminen opettaa jotain Jumalasta ja saa tuntemaan yhteenkuuluvuutta. (Ahtiainen 2011, 341.) Myös muut taiteen muodot ovat mieluisia lapsille. Hengellisiä asioita on hyvä jäsentää taiteen keinoin. Taiteen tekeminen on luomista, ja luominen on jumalallinen ominaisuus. (Ahtiainen 2011, 215- 216.)

Rukouksen opetteleminen on myös tärkeä osa pyhäkoulun sisällöstä. Pyhäkoulussa voi olla oma pieni rukous, jonka lapset oppivat helposti, ja johon on helppo yhtyä. Pyhäkoulussa voidaan myös opetella Isä meidän – rukousta, varsinkin vähän isompien lasten kanssa. Myös uskontunnustusta voidaan opetella, vaikka pienissä pätöksissä. Pyhäkoulun seinälle voidaan piirtää taulu, jossa teksti on kuvitettuna. Tämä voi auttaa oppimisessa. (Ahtiainen 2011, 341.)

Pyhäkoulun opetusmenetelmiin sopivat erinomaisesti sellaiset menetelmät, mitä Jeesus käytti opettaessaan opetuslapsiaan. Jeesus ei näyttänyt diagrammeja Jumalan suuruudesta, tai varannut luentosalia opettaakseen, vaan keskusteli, kuunteli ja kertoi vertauksia. Kertomuksien ja vertauksien kuunteleminen herättää ihmisissä tunteita ja usein ihminen yhdistää ne johonkin omaan kokemukseen ja muistoihinsa. Oppiminen on pohtimista. Siksi on tärkeää pyhäkoulussakin esittää kysymyksiä, jotka saavat pohtimaan: mitä tapahtui, missä, miltä se tuntui, mitä oli vaikea ymmärtää ja mikä jäi mieleen? (Ahtiainen 2011, 213–214.) Pyhäkouluun voi hyvin sisällyttää siis jonkin Raamatun kertomuksen lukemisen ja sen

pohtimisen. Joka pyhäkoulu kerralla on joku teema, ja raamatunkohdan voi liittää siihen. (Ahtiainen 2011, 342.)

Pyhäkouluun voi sisällyttää myös opintoretkiä. Lapset ovat innostuneita pienistäkin retkisistä, joten niiden ei tarvitse sijoittua kauaksi. Retkissä on tärkeää ottaa huomioon turvallisuus. Mielenkiintoa voi herättää pohtimalla etukäteen, mitä kiinnostavaa kohteesta löytyy. Kaikille pyhäkoululaisille voidaan myös antaa suoritettavaksi joku tehtävä paikanpäällä. (Ahtiainen 2011, 214.)

Kuitenkin lapsi oppii parhaiten leikin kautta. Leikissä tärkeää on spontaanisuus, eikä siihen voi pakottaa, mutta kun leikkiin lapsi ryhtyy leikkiin, voi siihen kehittyä vaikutukseltaan suuri flow-kokemus (Saarinen 2013, 95). Leikki on vähän kuin usko, sillä sitäkään ei voi pakottaa, vaan se on Jumalan lahja. Aikuinen voi kuitenkin kannustaa ja tukea lasta leikkiin esimerkiksi menemällä itse mukaan ja antamalla leikkiin aikaa ja tilaa. Aikuisen tehtävä on myös taata leikin turvallisuus (Ahtiainen 2011, 216). Lapsi alkaa leikkiä lähes heti syntymän jälkeen. Jo kuukauden ikäinen vauva vastaa leikillisiin eleisiin hymyilemällä (Saarinen 2013, 95). Pyhäkouluopettajan tulisi muistaa rakentaa pyhäkoulu lasten pohjalta, hänen tulisi muistaa, että lapsi kokee kavereidensa kanssa maailmaa tavalla, joka voi olla jo hyvinkin vieras aikuiselle (Aaltonen, Ojanen, Siven, Vihunen, & Vilen 2006, 163). Leikeissä on mahdollista oppia hyvin monenlaisia asioita ja erittäin tehokkaasti. Poni- leikeissä toistensa kanssa keskustelevat ponit opettavat lapsille vuorovaikutustaitoja, legoilla rakentaminen voi lisätä hahmottamiskykyä ja luovuutta sekä pihaleikeissä oppii siemään jännitystä (Ahtiainen 2011, 217).

3 YHTEISTYÖTAHON ESITTELY

Tässä kappaleessa käyn läpi yhteistyötahoni Haapaveden seurakunnan ja sen pyhäkoulutoiminnan. Teen myös pienen katsauksen Haapaveden kaupungista.

3.1 Haapaveden seurakunta

Haapaveden seurakunnan nykyinen kirkko ja seurakuntakeskus, joka sijaitsee Tähtelänkadulla, on vihitty käyttöön adventtina 1984. Vuonna 1981 palaneen vanhan kirkon läheisyydestä löytyy sankarihaudat ja vuonna 1751 valmistunut kellotapuli. Vuonna 1965 valmistunut Seurakunnan leirikeskus Hammasniemi sijaitsee Vatjusjärven rannalla. Pappilantiellä sijaitsee nuortentila Arkki. Siunauskappeli joka valmistui vuonna 1961 sijaitsee Jaananmäen hautausmaalla parin kilometrin päässä seurakuntakeskuksesta. Seurakunnan jäsenmäärä oli 6537 henkilöä 31.12.2011. (Haapaveden seurakunta 2013.)

3.2 Seurakunnan pyhäkoulutyö

Pyhäkoulu oli 1900-luvulle tultaessa yksi lapsiin ja nuoriin kohdistuneista työmuodoista, kierto- ja rippikoulun ohella. Haapavedellä pyhäkoulutoiminta lähti liikkelle kappelikokouksessa 20.5.1860. Vuonna 1899 piispantarkastuksen aikana todettiin, että Haapavedellä toimi 25 pyhäkoulua, joissa oli tuhatkunta lasta ja 60 opettajaa. Korkean luvun selittää se, että pyhäkoulu opetti myös lukutaitoa ja piti lapset sunnuntaisin Jumalan sanan luona. 1910-luvulla pyhäkoulussa kävi vielä noin 400 lasta. Opettajina oli tuolloin tasapuolisesti miehiä ja naisia, myöhemmin ala naisistui Haapavedelläkin nopeasti. Vuonna 1921 oppivelvollisuuslaki karsi pyhäkoululta ”luvunopetuksen”, joten pyhäkoulu keskittyi lasten uskonnolliseen kasvatukseen ja hartauksien pitoon. Kirkkoherra A. J. Sariola edisti pyhäkoulutoimintaa 1930-luvulla, jolloin kirjattiin noin 850 pyhäkoululaista. (Turunen 2013, 80-81.)

Toisen maailmansodan aikana toiminta luonnollisesti hiljeni. Vuonna 1945 Haapavedellä oli 26 pyhäkoulua, opettajia oli 80 joista vain 10 miehiä. Pyhäkoulussa kävijöiden määrä

oli noin 450 lasta. Pyhäkoulu lähti kuitenkin jälleen nousuun. Vuonna 1960 Haapavedellä oli 40 pyhäkoulua, jotka kokosivat 1406 lasta. Opettajia oli 119, naisia 107 kappaletta. Pyhäkoulun oli kuin lasten kirkko ja hartaushetki, johon kuului virsi, rukous, valmistus, tekstit, selitys, sovellutus, virsi, ja rukous.(Turunen 2013, 82.)

Muutoksen vuosikymmen, 1960-luku, näkyi myös pyhäkoulutyössä. Vuonna 1971 pyhäkouluja oli 30, opettajia 96, joista kuusi miehiä. Lastenmäärä oli vuosikymmenessä tipahtanut lähes tuhannella. Pyhäkoulun kiinnostusta Haapavedellä vähensivät television yleistyminen, muuttoliike, harrastuksien kasvu ja perheiden vapaa-ajanvieton muutokset. Pyhäkoulutyön suosiota söi osaltaan myös seurakunnan lapsityön uudet muodot. Vielä 1970-luvun alussa pyhäkoulun suosio kesti hyvin vertailun. Haapavedellä pyhäkouluun osallistui 5-14 vuotiaista 30%, kun koko maassa luku oli 21%. Vuonna 1980 Haapavedellä toimi 26 pyhäkoulua, osallistujamäärä oli 270. Pyhäkoulu kesti aikaa myös 2000-luvulle tultaessa. Vuonna 2005 kirjattiin 15 pyhäkouluryhmää joissa oli 396 lasta. Toisaalta vuoteen 2008 tultaessa Haapaveden keskustassa toimi vain yksi seurakunnan pyhäkoulu. Rauhanyhdistyksellä pyhäkoulutoiminta jatkuu aktiivisena. Pyhäkoulutyö on muuttanut muotoaan, päiväkotien tilaisuuksissa ja tapahtumissa pidettävät hartaudet ovat tämän päivän pyhäkoulutyötä. (Turunen 2013, 82.)

3.3 Haapavesi

Haapavesi on perustettu vuonna 1866. Kaupungiksi Haapavesi pääsi vuonna 1996. Asukkaita vuonna 2008 oli 7490. Haapavedellä on panostettu koulutukseen kauan, vuonna 1870 Pohjois-Suomen ensimmäinen kansakoulu perustettiin pitäjään. Haapavedellä on hyvät koulutus- ja palveluidentarjonta. Haapavesi tunnetaan vuosittain järjestettävästä Haapavesi-folk kansanmusiikkifestivaalista. Haapavedellä on monipuoliset liikunta, kulttuuri ja vapaa-ajanvietto mahdollisuudet. Haapaveden kaunis luonto houkuttelee ihmisiä tulemaan kaupunkiin. Haapavetisten usko ja ylpeys, jolla rakennetaan tulevaisuutta, tulee pitäjän maineikkaasta historiasta. (Haapaveden kaupunki 2013.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimustehtävä juontaa juurensa Haapaveden seurakunnan kirkkoneuvostolta vuonna 2012 esitettyyn esitykseen. Kirkkoneuvosto esitti toiveen, että Haapavedelle perustettaisiin kaksi uutta pyhäkoulua. Seurakunta ei ole varma siitä, haluavatko pyhäkouluikäisten vanhemmat todella enemmän pyhäkouluja ja missä muodossa. Haapaveden seurakunta hankkeisti opinnäytetyöni. Tutkimukseni on kvantitatiivinen, eli määrällinen tutkimus. Kvantitatiivinen tutkimus yrittää saada selville asioiden muutoksia ja riippuvuuksia lukumäärällisin ja prosenttiosuuksien liittyvillä tilastollisilla menetelmillä (Heikkilä 2001, 16).

Tavoitteena oli saada mahdollisimman monen vanhemman mielipide tietoon. Tutkimustehtävänä oli selvittää tarvitaanko lisää pyhäkouluja ja halutaanko pitää pyhäkoulua perinteisesti, vai kaivataanko uudistusta. Työntekijöiden kanssa mietimme muun muassa vaikuttaisiko, jos pyhäkoulu nimettäisiin uudelleen, jos sitä mainostettaisiin eri tavalla tai jos pyhäkoulun sisältö muuttuisi. Nämä kysymykset alkoivat todella kiinnostamaan minua, ja laitoinkin näitä tutkimukseen.

Aineistonkeruumenetelmäksi olen valinnut paperisen kyselylomakkeen. Mukana vanhemmille menevässä kirjeessä oli kyselylomake ja vastauskirjekuori seurakunnalle, jonka postimaksu oli maksettu. Koin, että nimettömät vastaukset ovat helpoin tapa kerätä aineistoa, kuin kasvotusten asioista kertominen. Kyselylomakkeella olen pyrkinyt selvittämään seuraavia asioita:

- a. Haluatko tuoda lapsesi pyhäkouluun?
- b. Milloin toivoisit mahdollisuutta pyhäkoulun pitoon?
- c. Missä pyhäkoulua tulisi pitää?
- d. Mitkä seikat vaikuttavat lapsenne pyhäkouluun osallistumiseen?
- e. Kehitysideoitu tai muita kommentteja liittyen pyhäkoulutyöhön?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimus alkoi, kun syksyllä 2012 pohdiskelin ääneen opinnäytetyöni aihetta Haapaveden seurakunnan leirikeskuksessa Hammasniemessä. Nuorisopappi Tarja Taskinen kuuli pohdiskeluni ja ehdotti työn tekemistä seurakunnalle. Pyhäkoulutoiminnan tulevaisuus ja kehittäminen on ollut muutospaineiden alla Haapavedellä. Yleisen mielipiteen kanta oli selvitettävä. Alustavia palavereita vastaavan nuorisopastorin Tarja Taskisen ja lastenohjaajan Kristiina Ryydin kanssa käytiin pitkin syksyä. Palavereissa selvitimme mitä seurakunta tutkimukseltani haluaa. Opinnäytetyösopimus allekirjoitettiin 28.11.2012.

Loppuvuosi 2012 kului kyselylomakkeen suunnittelussa ja tekemisessä. Kirkkoherranvirastossa kartoitimme kaikkien kolme – viisivuotiaiden lasten vanhemmat, eli tulevien pyhäkoululaisten vanhemmat. Heitä oli 265 kappaletta. Kysely oli paperimuodossa seurakunnan toiveen vuoksi. Markkinointia tapahtui seurakuntaviestin muodossa ja lastenohjaajat muistuttelivat vanhempia vastaamaan kyselyyn. Porkkanana vastaamiseen oli kolme lahjakorttia S – markettiin, jotka arvottiin kyselyyn vastanneiden kesken. Lahjakortin arvo oli 20 €. Lahjakortit tarjosi seurakunta.

Toimitin 11.1.2013 seurakunnalle raakaversioon kyselystäni, jota muokattiin sopivammaksi. 1.2.2013 kysely oli valmis ja se postitettiin vanhemmille 6.2.2013. Kyselyyn oli vastausaikaa 15.2.2013 asti, eli kaksi viikkoa. Kyselyn tuloksia alkoi saapua 18.2.2013. Kyselyjä lähetettiin 265 kappaletta, lopulta perille tuli 59 vastausta. Vastausprosentiksi jäi siten 22.2 %. Sen jälkeen alkoi tulosten analysointi.

Vuosi 2013 kului muita välttämättömiä koulujuttuja suorittaen ja nuorisotyönohjaajan töitä tehden. Opinnäytetyö jäi kiireiltäni ajatuksiini hautumaan. Työni nuorisotyönohjaajana vei paljon aikaa pois koulutöiltäni, joten valmistumiseni ikävästi viivästyi. Opinnäytetyöni työelämäohjaajaksi vaihdettiin lastenohjaaja Kristiina Ryyti, koska nuorisopappi Tarja

Taskinen lähti opiskelemaan Helsinkiin syksyllä 2013. Valmiin työn vien seurakunnalle helmikuussa 2014.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tulee ottaa monta asiaa huomioon. Kyselyn vastausprosentti oli 22.2 %. Vaikka tulos onkin kohtuullinen, olisin toivonut korkeampaa vastausprosenttia. Tutkimustani mainostettiin vain kerran paikallisessa Haapavesi-lehdessä, sitä olisi pitänyt mainostaa vieläkin enemmän paikallisissa medioissa. Internet-kysely olisi helpottanut vastaamista, jolloin vastaajat olisivat voineet vastata joko postitse tai Internetin kautta. Saatekirjeessäni (LIITE 1) kerroin kuka olen, missä opiskelen ja mikä tämä kysely on. Saatekirjeessä oli huomio, että kaikki vastaukset ovat nimettömiä ja luottamuksellisia. Tämä on voinut vähentää paineita vastaamiseen. Saatekirjeessä kerroin ohjeet miten vastata kyselyyn ja kuinka sen voi palauttaa. Saatekirjeestä löytyi selitys siitä, mitä pyhäkoulu on ja seurakunnan saatesanat, jonka kirjoitti Haapaveden kirkkoherra Mauno Soronen.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää erilaiset näkökulmat, joilla pyritään kuvaamaan onnistuneesti kyseistä ilmiötä (Salomäki 2008,21). Pyrin laittamaan kyselylomakkeeseeni kohtuullisen paljon erilaisia kysymyksiä. Joitakin kysymyksiä kysyin uudestaan hieman erilailta. Kyselylomake luetutettiin viidellä eri henkilöllä, jotta kaikki mahdollinen epäselvyys olisi mahdollisimman vähäistä. Mielestäni kyselylomake oli selkeä ja pyrki selvittelemään seurakunnan esittämiä toiveita. Vastauslomakkeessa ei ollut selkeästi huomattavia virheitä.

Tutkimuksen luotettavuutta on saattanut vähentää se, että siihen on vastannut vain seurakuntaan aktiivisesti kuuluvat, joilla ei ole seurakuntaa kohtaan negatiivista käsitystä. Ihmiset, jotka eivät ole mukana missään seurakunnan toiminnassa, ovat voineet jättää suuremmalla todennäköisyydellä vastaamatta. Siispä se tulos, kuinka moni kaikista haapavetisistä toisi lapsensa pyhäkouluun, on kenties negatiivisempi, kuin saapuneista vastauksista saatu tulos. Kysely lähetettiin kaikille 3-5-vuotiaiden vanhemmille, myös rauhanyhdistysten jäsenille. Tämäkin on voinut vääristää tulosta hieman, sillä rauhanyhdistyksen jäsenet ovat keskimääräistä aktiivisempaa kristillisessä toiminnassa, eivätkä he useimmiten edes käy kuin omissa, Rauhanyhdistyksen järjestämissä pyhäkouluissa. Vuonna 2005 muutettiin pyhäkoulun tilastointimenetelmää valtakunnallisesti, kun rauhanyhdistyksen omat pyhä-

koulut jätettiin tilastoinnin ulkopuolelle evankelisluterilaista pyhäkoulua tutkittaessa. Yksi mahdollisuus olisi ollut jättää lähettämättä kysely rauhanyhdistykseen kuuluville vanhemmille. Toisaalta vastaajien rajaaminen tämän asian osalta on eettisesti arveluttavaa, joten jätin sen tekemättä. Mahdollista on myös, että kyselyyn ei ole vastattu vakavasti. Mukana on voinut olla väärin tai tahallaan vastattuja vastauksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.)

6 KYSELYN TULOKSET

Tässä luvussa pohdin ja analysoin tutkimukseni tuloksia. Teen myös lopullisia arvioita siitä, mihin suuntaan pyhäkoulua Haapaveden seurakunnassa pitäisi lähteä kehittämään. Luvussa pohdin tulosten perusteella tutkimustehtäväni tavoitteita. Tutkimustehtävänä piti selvittää tarvitaanko Haapavedelle uusia pyhäkouluja ja pitääkö niitä kehittää? Kyselyni löytyy kokonaisuudessaan liitteissä (LIITE 2).

6.1 Taustatiedot

Lähes kaikki kyselyn täyttäneistä vastaajista oli äitejä. 59:stä vastaajasta 50 oli äitejä, isä oli kaksi ja seitsemässä tapauksessa kyselyyn vastasivat vastasi molemmat vanhemmat. Se, että vastaajista suurin osa oli äitejä, ei yllättänyt. Tuntuu, että monissa perheissä vielä äiti on se, joka vastaa lasten kristillisestä kasvatuksesta ja harrastuksista. Toisaalta sekin ilahdutti, että joissakin perheissä kyselyyn oli vastattu yhdessä. Seurakunta voisi tarjota isillekin mahdollisuutta päästä osalliseksi lasten kasvatusta myös harrastustoiminnassa. Pyhäkoulu voisi tukea tätä vaikka järjestämällä joskus isä-lapsi pyhäkoulun. Vastaajien syntymäaika vaihteli tasaisesti vuodesta 1962, vuoteen 1991. 48 vastaajista oli avioliitossa, seitsemän avoliitossa, naimattomia oli kolme ja eronneita oli yksi. Tässä kyselyyn vastanneiden vanhempien lasten iät: 3 vuotias 39kpl, 4 vuotias 22 kpl ja 5 vuotias 18 kpl. Lasten ikäkysymykseen sai vastata usempaan kohtaan, jos lapsia oli useampia.

Keskustassa asui 18 kpl, sivukylillä 40, yksi ei halunnut kertoa mistä päin oli. Suurin osa vastanneista asui siis sivukylillä. Tämä pitäisi ottaa mielestäni huomioon, kun pyhäkoulua lähdetään kehittämään. 16 vastaajista sanoi, että välimatka kotoa pyhäkoulupaikkaan ei vaikuta ollenkaan, mutta loppujen mielestä se siis vaikuttaa jonkin verran tai paljon. Toisaalta toivottiin myös sitä, että eri kylien lapset tutustuisivat toisiinsa. Tämä on mielestäni tärkeää. Työskennellessäni nuorisotyönohjaajana Haapaveden seurakunnalla olen huomannut, että kylärakenne näkyy vielä pitkälle nuoruudessakin. Jotkut ovat samalta sivukylältä, viettävät aikaa nuorenaikin yhdessä. Tämä saattaa vaikeuttaa entisestään niiden elämää, jotka vaikkapa eivät ole saaneet kavereita omalta kylältä, ja tullessaan yläkouluun

kohtaavatkin sitten vain uusia suljettuja kyläkaveriryhmiä. Senkin olen huomannut, että osalta kirkonkylällä asuvista taas saattaa puuttua kokonaan läheiset ystävät, eivätkä yläkouluun siirtyessä saakaan uusia kavereita, kun tiukat kyläkaveriryhmät ovat valmiina jo siellä, eikä niihin noin vain pääse sisään. Tähän ongelmaan pyhäkoulu voisi alkaa puuttumaan jo varhaisessa vaiheessa; tutustuttaa eri kyliltä olevia lapsia toisiinsa ja antaa mahdollisuuden kaikille löytää kavereita.

6.2 Pyhäkouluun osallistuminen

19 kappaletta vastaajista oli pyhäkoulussa, 41 ei. 39 halusi tuoda lapsensa pyhäkouluun, 12 ei ollenkaan, viisi toisi lapsensa erimuotoiseen pyhäkouluun (rauhanyhdistyksen pyhäkouluun tai nykyaikaisempaan). Positiivista on, että siis jopa 66% vastaajista haluaisi tuoda lapsensa pyhäkouluun. Jossakin on siis jokin mennyt vikaan, kun nämä eivät ole vielä tuoneet lastansa pyhäkouluun. Luulen, että mainostaminen on ollut tehotonta. Nykypäivänä visuaalisesti hienoja mainoksia tulee useasta paikasta. Ihmiset näkevät mainoksia missä tahansa liikkuvatkin. Ihmisellä on paljon valinnanvaraa valita mielenkiintoisimmat asiat näistä mainoksista, mitä ostaa tai mihin aikansa laittaa. Jos seurakunta ei painota mainostamista aktiivisesti pyhäkoulun osalta, se jää auttamatta huomiotta. Lähes kaikki haapavetiset lukevat paikallista Haapavesi-lehteä. Sinne voisi sitten laittaa värikkään, nuorekkaan ja kiinnostavan näköisen mainoksen uudesta pyhäkoulusta. Luulen, että jo tämä voisi tuoda paljon uusia kasvoja pyhäkouluun tulevaisuudessa. Varsinkin niitä, jotka eivät ole aktiivisesti itse mukana seurakunnan tapahtumissa, eivätkä lue aktiivisesti seurakunnan ilmoituksia. Ja juuri tällaisia ihmisiä mielestäni pitäisi yrittää saada mukaan toimintaan, vaikka sitten lastensa kautta. 38 tiesi missä pyhäkoulua pidetään, 23 ei tiennyt. Eli iso osa ei todella tiennyt, missä pyhäkoulua pidetään. Tähän ongelmaan voisi siis mainonta vaikuttaa.

Suurin osa vastaajista ei ollut halukas itse toimimaan pyhäkoulun vetäjänä. Viisi vastaajaa ilmoitti olevansa halukas toimimaan vetäjänä. Tämä ehkä kertoo siitä, että ihmiset haluavat ammattitaitoisen vetäjän pyhäkoululle. Haapavedellä on sekin ongelma, että kaikki tuntevat toisensa. Ympäristö voi siis luoda monenlaisia paineita, ja joku ei välttämättä jonkun tietyn ihmisen kotiin halua omaa lastansa laittaa pyhäkouluun. Luultavasti monet haluavat vapaaehtoisen sijaan kasvatusalan ihmisen, joka on itse uskossa ja tuntee

kristinuskon. Mielestäni tällaisia työntekijöitä seurakunnassamme ovat lapsityöntekijät sekä nuorisotyönohjaajat. Toisaalta heillä kaikilla on jo kädet täynnä töitä. Mietin, että ehkä kerhonohjaajista tai isosista voisi siis löytyä apuvoimia pyhäkoulun pitoon. Isokset ja kerhonohjaavat eivät ole ihan kasvatusalan ammattilaisia, mutta kun olen vierailut seurakunnan kerhonohjaajien pitämässä kerhoissa, niin he ovat kyllä hommansa erinomaisesti suorittaneet. Haapavedellä muutenkin seurakunnan kerhoja on aivan valtavasti. Ehkäpä osa niistä voisi suuntautua pyhäkoulumuotoon. Kerhonohjauskurssilla voisi vaikkapa puolivälissä valita suuntautumisen, joko kerho- tai pyhäkoulusuuntautumisvaihtoehdon. Pyhäkoulun pitoon voitaisiin antaa sitten erityiskoulutusta ja neuvoja. Viisi vastaajaa ilmoitti olevansa halukas toimimaan avustajana.

Kuinka usein sitten pyhäkoulua pitäisi järjestää? Pyhäkoulua toivoi pidettäväksi kerran viikossa 25 vastaajaa, ja kerran kuukaudessa 16 vastaajaa. Suosituimmaksi vastaukseksi muodostui kaksi kertaa kuukaudessa, mikä sai 31 ääntä. Tämä kuulostaa järkevältä. Monilla vanhemmilla nykypäivänä suurin kiiren aiheuttaja tuntuu olevan lasten vieminen erilaisiin harrastuksiin. Monet vanhemmat joutuvat aikatauluttamaan elämäänsä lastensa harrastusten ympärille. Olisi siis hyvä, että pyhäkoulu ei joka viikko kokoontuisi, niin siitä ei tulisi vanhemmille vain yksi uusi stressin aiheuttaja. Viikonpäiväksi suosituimmaksi nousi ehdottomasti sunnuntai, jota kannatti 42 mielipiteensä ilmaisseista. Lauantaita kannatti vain 11 vastaajaa. Arkiviikolle pyhäkoulua toivoi 20 pyhäkouluikäisten vanhempaa. Se, että sunnuntai nousi suosikiksi, on ymmärrettävää, sillä onhan sunnuntai pyhäpäivä, ja silloin ei yleensä muita harrastuksia tai menoja ole. Päivän ajankohdaksi suosituimmaksi sijoittui aamupäivä, jota äänesti 37 vanhempaa, myös iltapäivä oli suhteellisen suosittu ajankohta, ja sitä äänesti 20 vastaajaa.

Se, että lapsi saa pyhäkoulussa kavereita, oli tärkeää 50 vastaajan mielestä. Tärkeänä sitä piti 7, ja vain vähän tärkeänä yksi vastaaja. Vanhemmat siis kokevat tärkeäksi sen, että lapset saavat ja varhaisesta iästään lähtien kavereita. Sitä, että oppii toimimaan ihmisten kanssa ja sosiaalistuu jo lapsena, selvästi arvostetaan. Pyhäkoulun tulisi siis vahvistaa lapsien yhteenkuuluvuuden tunnetta, että lapset pyhäkoulussa ystäväystyisivät. Yksinäisyys on nykyajan Suomen suurimpia ongelmia, mutta pyhäkoululla on mahdollisuus vaikuttaa tähän jo ennen kuin varsinaista ongelmaa syntyy.

Suosituimmaksi paikaksi pyhäkoulun pitoon muodostui seurakuntatalo, 34 ääntä. Seurakunnan omistamassa arkissa pyhäkoulun pitäminen sai 14 ääntä. 19 vastaaja ehdotti myös muita pyhäkoulun pitopaikkoja. Näitä muita paikkoja olivat Rauhanyhdistys, kuntalaisten kodit, kylätalot, kyläkoulut sekä vanhempien ihmisten kotona. Paikkana voisi siis olla seurakuntakeskus kirkonkyläläisille, sekä eri kylillä kylätalot ja kyläkoulut. Se, että pyhäkoulu kokoontuu pyhäkoulun pitäjän kotona sopi 18:lle vastaajalle. Jotkut taas kommentoivat, että eivät haluaisi viedä lastaan toisen kotiin, vaan mieluummin johonkin julkiseen tilaan. Jos vapaajehtoisia löytyisi, voisi joku pyhäkoulu toki kokoontua jonkun ihmisen kotona, mutta mielestäni seurakunnan tulisi tarjota pyhäkoulua myös muissa tiloissa.

Kyselyssä eräs vastaajista ehdotti myös kiertävää pyhäkoulua. Se oli mielestäni loistava idea. Eli pyhäkoulu kiertäisi eri kylillä, vuoron perään kaikilla, tai tietyillä Haapaveden sivukylillä. Ne, joilla ei ole mahdollisuutta kulkea kauas harrastuksiin, pääsisivät mukaan, kun pyhäkoulu sattuu omalle kylälle. Toisaalta ne, joilla on mahdollisuus kulkea, saavat tutustua muihin kyliin ja näiden kylien lapsiin. Joillekin matkat voivat olla ongelma, jos kiertävä pyhäkoulu on toisella puolella pitäjää. Jopa 50 vastaajaa piti erittäin tärkeänä sitä, että lapsi oppii toimimaan ryhmässä ja saa kavereita, joten tällainen toisilleen aluksi vieraista lapsista koostuva ryhmä olisi tähän tarkoitukseen kuin luotu.

Pyhäkoulua pidettiin sopivana kaiken ikäisille lapsille suhteellisen tasaisesti 3-12-vuotiaille. Eniten pyhäkouluikäisinä pidettiin 5-6 vuotiaita, mitä kannatti 45 ääntä. 3-4 vuotiaat saivat 32 ääntä sekä 7-10 vuotiaat 34 ääntä. Tässä kysymyksessä sai vastata useampaan kohtaan. Viisi ääntä tuli myös tätä vanhemmille lapsille, 12-vuotiaaseen saakka. Ehdotettiin myös, että pyhäkoulu voisi olla tarkoitettu alle rippikouluikäisille. En tiedä, voiko pyhäkoulu olla suunnattu kaikille alle rippikouluikäisille, kuten yhdessä vastauksessa ehdotettiin. 14-vuotias on aika kaukana 3-vuotiaan maailmasta, ja kuitenkin ohjelman pyhäkoulussa pitäisi olla molemmille mieluista. Ehkä varhaisnuorille ja nuorille voisi olla oma pyhäkoulun tapainen kokoontuminen. Esimerkiksi oma jumalanpalvelus nuorekkaissa merkeissä, esimerkiksi virsien tilalla veisuja ja muita gospel-lauluja, nuoret saisivat olla itse lukijoina ja rukoilijoina, rakentaa alttarin itse ja valita itse aiheet. Nuorten

pyhäkoulu voisi olla hyvinkin suosittu, mutta se todella pitäisi erottaa pienten lasten pyhäkoulusta.

TAULUKKO 1. Pyhäkouluun osallistumiseen vaikuttavat asiat

Väittäjä	Ei vaikuta tai vaikuttaa vähän (kpl)	Vaikuttaa paljon tai todella paljon (kpl)
1. Lapsi saa kristillistä kasvatusta	22	34
2. Oma uskonnollinen vakaumus	28	31
3. Jää aikaa itselle, kun lapsi on toiminnassa mukana	57	2
4. Toiminnan edullisuus	47	11
5. Mahdollisuus tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin	39	20
6. Lyhyt välimatka kotoa pyhäkoulun pitopaikkaan	29	18
7. Oma kokemus pyhäkoulusta	29	30
8. Lapsi saa jo lapsena kokemuksia seurakunnasta	24	33
9. Lapsi oppii uusia asioita	6	51
10. Lapsi rohkaistuu toimimaan itsenäisesti	10	37

Mikä sitten vaikuttaa mahdolliseen pyhäkouluun osallistumiseen? Ainakin se, että lapsi saa kristillistä kasvatusta koettiin erittäin tärkeäksi (TAULUKKO 1). Myös uusien asioiden oppiminen koettiin tärkeäksi. Vain yksi vastaaja oli sitä mieltä, että se ei ole tärkeää. Olisi siis tärkeä opettaa kristinuskon perusteita lapsille luovasti. Niin, että lapset joka kerta pyhäkoulussa kokisivat oppivansa jotakin uutta. Vastauksista näkyi selvästi se, että lapsen

halutaan oppia toimimaan muiden ihmisten kanssa, rohkaistumaan toimimaan itsenäisesti ja että lapsi saa kavereita (TAULUKKO 1). Näiden pohjalta voisi lähteä miettimään, mitä pyhäkoulun sitten pitäisi olla. Paitsi kristillistä kasvatusta, sen pitäisi tarjota lapsen sosiaaliseen kasvamiseen vahvaa tukea.

Se, että vanhemmille jää omaa aikaa lapsen ollessa pyhäkoulussa, ei koettu tärkeäksi (TAULUKKO 1). Tämä oli aika yllättävää, mutta näköjään pientenlasten vanhemmat todella laittavat lastensa hyvinvoinnin ja harrastukset itsensä edelle, eikä se harmita, että omaa aikaa ei ole. Ehkä tämä kertoo toisaalta siitakin, että Haapavedellä vanhemmilla on jo tarpeeksi omaa aikaa, eikä sitä kaivata lisää. Jos näin on, niin se on hyvä juttu. Suomessa nimittäin yksi kasvava ongelma on vanhempien uupuminen kiireen ja paineen alla. Mutta jos Haapaveden pyhäkouluikäisten vanhemmista 96% ei toivonut itselleen enemmän omaa aikaa, niin kyllä se kertoo jotain siitä, että vanhemmat voivat suhteellisen hyvin.

Toiminnan edullisuutta ei katsottu suureksi vaikuttavaksi tekijäksi (TAULUKKO 1). Ilmeisesti vanhemmat ovat valmiita maksamaan tai olemaan maksamatta lastensa harrastuksista, eikä hinta ole se tärkein tekijä. Muutamia hajavastauksia tuli myös toisaalta sinne päin, että toiminnan edullisuus vaikuttaa. Seurakunnan toiminnassa hyvää onkin sen ehdoton tasa-arvoisuus. Köyhien perheiden lapset voivat tulla seurakunnan ilmaisiin kerhoihin ja pyhäkouluihin. Köyhien perheiden lapset kokevat paineita vapaa-ajan suhteen, kun hyvinvoivat perheet voivat maksaa satoja euroja lasten harrastuksesta ja oma perhe ei. Kaikki ovat seurakunnan toiminnassa tasavertaisia.

6.3 Pyhäkoulun sisältö

Mutta entäs sitten se kristillinen kasvatusta, miten se näkyy pyhäkoulussa ja miten sitä tulisi opettaa? Raamatun lukua näytettiin pitävän oleellisena osana pyhäkoulun sisältöä (TAULUKKO 2). Eli Raamattuun voitaisiin siis tutustua pyhäkoulussa, esimerkiksi lasten Raamatun muodossa tai pyhäkoulun pitäjän kertomusten avulla. Seurakuntaelämään tutustuminen koettiin erittäin tärkeäksi. Mutta kuitenkin Raamatun lukeminen ei todellakaan ole ainoa pyhäkoulun toivottu sisältö, sillä 45 vastaajista koki seurakuntaelämään tutustumisen tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi (TAULUKKO 2). Seurakuntaelämään voisi tutustua esimerkiksi vieraillemalla jumalanpalveluksessa,

käymällä tutkimassa urkuja, vieraillemalla sakastissa, käydä papin luona, tutkimalla muutenkin seurakuntataloa ja kirkkoa. Pyhäkouluryhmän kanssa voitaisiin muutenkin vieraillla seurakunnan tapahtumissa, niin lapset oppisivat toimimaan niissä hyvin, ja oppisivat tuntemaan kirkon tutuksi ja turvalliseksi paikaksi, kuin kodiksi. Haapaveden seurakunnan tunnuslause on ”koti kirkossa”, sitä pitää tavoitella myös pyhäkoulutyössäkin.

Se, että lapsi saa hiljentyä oli tärkeää tai erittäin tärkeää 50 vastaajista (TAULUKKO 2). Tämä koetaan tärkeäksi varmasti siksi, koska elämme koko ajan valtavassa informaatiotulvassa, myös lapset. Ihminen kaipaa rauhaa, ja vanhemmat haluavat opettaa lapsiaan arvostamaan hiljaisuuttakin. Vanhemmat myös haluavat, että lapsi oppii itsehillintää. Alle kouluikäisten halutaan kenties oppivan kuuntelemaan aikuista, kuten koulussakin pitää istua nätisti pulpetissa ja seurata opettajan opetusta. Nykyään kouluissa ja siten oppimisen vaikeuttajana yksi ongelma onkin melu. Pyhäkouluun voi kyllä sisältyä leikkiäkin, mutta myös kuuntelemisen taito koetaan tärkeäksi oppia.

Jeesuksen tuntemaan oppiminen oli tärkeää tai erittäin tärkeää 48 vastaajista (TAULUKKO 2). Myös rukouksen oppiminen koettiin olennaiseksi, se oli tärkeää tai erittäin tärkeää 47 vastaajalle (TAULUKKO 2). Nämä kaksi kristinuskon peruselementtiä ovat kenties vanhemmille hieman vieraita tai outoja opettaa, joten tämä tehtävä halutaan antaa pyhäkoulun pitäjälle. Lähimmäisen rakastamisen oppiminen koettiin hyvin olennaisena osana pyhäkoulun kasvatustavoitteita. Tätä tehtävää piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä 55 vastaajaa. Nykyajan maailma saattaa olla kova, rakastamista ei painoteta vaikkapa peruskoulussa. Nykyajan näkökanta on, että saa tehdä melkein mitä tahansa, kunhan se ei vahingoita lähimmäistä, mutta rakastamisesta ei enää puhuta. Ehkä siksi kiusaaminen, viha ja syrjintä astuvat kuvioihin jo ala-asteella. Pyhäkoulussa vanhemmat haluaisivat lapsensa oppivan jo pienestä pitäen arvostamaan kaikkia, ja että lapsi oppisi todella rakastamaan.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että kyselyn vastauksista kaikkein suurimman suosion kristillisen kasvatuksen sisällöstä sai oppi hyvän ja pahan erottamisesta, sekä itsensä arvokkaaksi tuntemisen oppiminen (TAULUKKO 2). Kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, että nämä asiat ovat tärkeää tai erittäin tärkeää. Hyvän ja pahan erottaminen koettiin tärkeäksi varmaan siksi, koska se on universaali ja ajaton kysymys ihmiskunnalla. On elämän

perusasioita osata toimia oikein, ja välttää pahan tekemistä. Lapset halutaan kasvattaa hyvään moraaliin, sillä se on hyvä turva koko elämälle. Jos ei saa hyvää eettistä kasvatusta pienenä, voi seurauksena olla häiriökäyttäytymistä koulussa, näpistelyä nuorena ja vakavampia rikoksia aikuisena. Siksi lapselle on tärkeää opettaa etiikan perusasioita pienestä pitäen, esimerkiksi opettavaisten kertomusten muodossa tai leikin avulla virheiden ja onnistumisten kautta. Myöhemmässä vaiheessa elämää on paljon vaikeampaa opettaa etiikkaa.

Itsensä arvokkaaksi oppimaan tunteminen oli vanhemmille tärkeää, sillä hyvä itsetunto on myös yksi elämän terveistä peruspilareista (TAULUKKO 2). Hyvä itsetunto antaa ihmisellä tietynlaisen rauhan, kun itseensä luottaa omana itsenään. Arvostusta ei sitten tarvitse lähteä hakemaan vanhemmalla iällä esimerkiksi uhoamalla muille, ostamalla merkkivaatteilla, tai aloittamalla liian aikain päihdekokeilut. Hyvän itsetunnon omaava lapsi uskaltaa olla oma itsensä, saa kavereita, harrastaa itselleen mieluisia asioita, eikä ole niin altis ulkonäköpaineille. Nämä ovat tärkeitä asioita, ei ihme että vanhemmat kokevat tämän opettamisen tärkeäksi myös pyhäkoulussa.

Miten näitä asioita sitten voisi oikein opettaa pyhäkoulussa? Hyvän ja pahan erottamista voisi opettaa jo mainitsemillani tavoilla, kertomuksilla ja leikin avulla. Jeesukselta löytyy useita vertauksia, joita voisi käyttää hyväksi etiikan opettamisessa, esimerkiksi laupiaan samarialaisen kertomus. Itsetuntoa voitaisiin opettaa kertomalla, että Jumalan silmissä kaikki ovat arvokkaita ja samanarvoisia. Lapsia pitäisi muistaa kehua ja antaa heille arvostusta tekemistään askarteluista tai muista tehtävistä. Raamatun kertomuksia voi käyttää hyvin myös itsetunnon opettamisessa, kuten esimerkiksi Daavidin ja Goljatin kertomusta.

Perinteiden ja juhlapyhien oppiminen koettiin myös tärkeäksi. Perinteitä piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä 47 vastaajaa ja juhlapyhien tuntemista arvosti 51 vastaajaa (TAULUKKO 2). Perinteistä on selvästi alettu kiinnostumaan uudestaan. Kirkkovuotta voitaisiin opettaa käymällä kirkossa juhlapyhinä ja lukemalla niiden aikaan niistä kertovia kertomuksia. Perinteitä voitaisiin opettaa esimerkiksi vieraillemalla vanhainkodilla ja kuuntelemassa vanhusten tarinoita. Pyhäkouluissa voitaisiin laulaa perinteisiä virsiä uusien lasten virsien

lomassa. Muitakin paikallisia kirkon perinteitä voitaisiin opetella vanhempien ja lasten toivomuksien mukaan.

TAULUKKO 2. Vastaajien käsitykset siitä, mitä kristillistä sisältöä pyhäkoulussa pitää olla

Väittäjä	Ei tärkeää (kpl)	En osaa sanoa (kpl)	Tärkeää tai erittäin tärkeää (kpl)
1. Lapselle luetaan Raamattua	15	8	35
2. Lapsi tutustuu seurakuntaelämään	2	12	45
3. Lapsi saa hiljentyä	3	6	50
4. Lapsi oppii Jeesuksesta	6	8	48
5. Lapsi oppii rukoilemaan	5	8	47
6. Lapsi osallistuu hartauksiin	7	12	41
7. Lapsi oppii rakastamaan lähimmäistä	-	3	55
8. Lapsi oppii erottamaan hyvän ja pahan	-	-	59
9. Lapsi oppii, että on arvokas	-	-	59
10. Lapsi oppii tuntemaan juhlapyhät	2	3	51
11. Lapsi oppii tietoa perinteistä	1	9	47

Pyhäkouluun tulisi siis ehdottomasti sisältyä kristillistä kasvatusta, seurakuntaan ja Raamattuun tutustumista sekä moraalin oppimista. Mutta pitäisikö siihen sisältyä muutakin toimintaa? Askartelua pidettiin tärkeänä vaihtelevasti. 17 vanhempaa ei pitänyt askartelua yhtään tärkeänä, mutta toisaalta 35 vanhempaa piti sitä melko tai erittäin tärkeänä (TAULUKKO 3). Tulokset antavat viitteitä siihen, että askartelua ei tarvitse olla joka kerta pyhäkoulussa. Hengelliset laulut olivat tärkeitä, 39 vastaajaa koki ne olennaiseksi. Esimerkiksi joka pyhäkoulun alussa voitaisiin laulaa lastenvirsi ja näin saada hengellisiä lauluja tutuksi. Hengellisistä lauluista löytyy uskon perusasioita, virsien laulamisen on sanottu olevan rukousta.

Luovan ilmaisun osalta tulokset hajaantuivat, 15 ei osannut sanoa oliko se tärkeää, 32 koki asian tärkeäksi (TAULUKKO 3). Luultavasti vanhemmat eivät olleet tämän kysymyksen kohdalla varmoja, mitä luova ilmaisu pitää sisällään. Pyhäkoulussa voisi olla silloin tällöin näyttelemistä, esimerkiksi pyhäkouluryhmän kesken voitaisiin näytellä Raamatun kertomuksia. Näytteleminen ja siinä onnistuminen kohottavat lapsen itsetuntoa. Lapselle voi myös elävänä jäädä mieleen se hetki, kun sai näytellä kuningasta tai prinsessaa. On hienoa, jos pyhäkoulussa voidaan opettaa asioita, jotka jäävät loppuelämäksi mieleen.

Liikuntaa ei pidetty tärkeänä asiana pyhäkoulussa, 24 vanhempaa ei halunnut sitä (TAULUKKO 3). Pyhäkoulu halutaan selvästi pitää seurakunnan toimintana, eikä urheiluseurojen kaltaisena. Vanhemmat pitävät urheiluseurojen, koululiikunnan ja kerhojen tarjoaman liikunnan määrän riittävänä. Liikunnan voi pitää piristävänä mausteena pyhäkoulussa, mutta se ei saa olla pääasia.

Vapaata leikkiä arvosti 34 kyselyyn vastanneista, 18 heistä ei pidä sitä tärkeänä (TAULUKKO 3). Leikki on siis tärkeää, mutta vastaajat pitävät pyhäkoulua myös koulumaisena, jossa opitaan kristinuskon lisäksi kunnioitusta, tottelevaisuutta ja sääntöjä. Retket ja vierailut saivat osakseen äänen jakaantumista. 19 vanhempaa ei osannut sanoa asiasta mielipidettään, toisaalta 39 heistä piti sitä melko tai erittäin tärkeänä (TAULUKKO 3). Vastausten perusteella retkiä ja vierailuja voisi olla toisinaan. Sama pätee varmasti myös leikkiin ja liikuntaan. Toiminta saa olla monipuolista, toisinaan leikkiä, joskus retkiä ja silloin tällöin urheilua. Monipuolisen ohjelman kautta lapsi oppii monenlaisia asioita, niin motorisia, taiteellisia kuin sosiaalisia taitoja.

TAULUKKO 3. Vastaajien mielipide siitä, kuinka tärkeänä he pitävät seuraavia asioita

Väittämä	Ei tärkeää (kpl)	En osaa sanoa (kpl)	Melko tai erittäin tärkeää (kpl)
1. Askartelu/kädentaito	17	5	35
2. Hengelliset laulut	10	9	39
3. Luova ilmaisu	8	15	32
4. Liikunta	24	5	31

5. Vapaa leikki	18	6	34
6. Retket/vierailut	9	19	39
7. Lapsi oppii ottamaan muut huomioon	-	-	59
8. Lapsi kokee turvallisuutta kodin ulkopuolella	-	3	55
9. Lapsi oppii sääntöjä ja ohjeita	-	1	56
10. Lapsi saa monipuolista toimintaa	5	7	46

Täydet 100% piti tärkeänä, että lapsi oppii ottamaan muut huomioon(TAULUKKO 3). Pyhäkoulussa on syytä muistaa myös sosiaalisen kasvatuksen puoli. Kun kaikki vastaajat pitivät jotain vastausta tärkeänä, se kertoo siitä, että se pitää ehdottomasti ottaa huomioon pyhäkoulun tavoitteita mietittäessä. Vastaajista 93% tunsi tärkeäksi asiaksi lapsen turvallisuuden kokemisen kodin ulkopuolella (TAULUKKO 3). Pyhäkoululla on hieno mahdollisuus lieventää lapsen kouluun menemisen stressiä luomalla turvallisuutta kodin seinien ulkopuolella jo ennen kouluikää.

Säännöt ja ohjeet nuosivat jälleen tärkeään rooliin, niitä tärkeänä piti 56 kyselyyn vastanneista (TAULUKKO 3). Kasvatus on vaikea asia ja vanhemmilla on varmasti kurin ja sääntöjen opettamisen suhteen murheita. Onneksi kaiken ei tarvitse kaatua vanhempien päälle, pyhäkoulu voi auttaa. Pyhäkoulun tarkoitus ei kuitenkaan saa olla pelkästään kurinpidollinen opetus, mutta vanhemmat kuitenkin toivovan pyhäkoulun todella opettamaan myös sääntöjen kunnioittamisessa.

Tässä vapaat kommentit vastaajilta: Sivukylille tulisi olla vuoroviikoin pyhäkoulu, niin sanottu kierävä pyhäkoulu. Lomien aikana pitäisi olla toimintaa. Osa halusi toimintaa viikonloppuisin, koska viikolla on töitä ja kuljetusvaikeuksia. Eri ikäisille toivottiin erit ryhmät. Lyhyt välimatka koettiin tärkeäksi. Haluttiin pitää pyhäkoulua sivukylillä, jossa kahden tai kolmen kylän lapset kokoontuvat. Yksi vastaaja halusi pitää pyhäkoulun lasten jumalanpalveluksena, jossa ei ollenkaan leikkiä tai liikuntaa. Eräs vanhempi jonka lapsi oli Rauhanyhdistyksen pitämässä pyhäkoulussa, halusi myös muut kun rauhanyhdistysläiset mukaan toimintaa.

Opetuksessa pitäisi olla myös vanhempien ihmisten kunnioitusta, tottelevaisuutta ja sääntöjen oppimista. Eräs vastaaja halusi nuorille 12-16 vuotiaille oman pyhäkoulun, jossa käsiteltäisiin yhteiskuntaoppia. Pyhäkoulu olisi “nuorille nuorten näköinen”. Yksi vastaaja ehdotti, että jumalanpalveluksen aikana pidetään pyhäkoulua seurakunnan tiloissa. Kun ehtoollisen aika koittaa, vanhemmat ja lapset menisivät yhdessä nauttimaan pyhää sakramenttia.

Vapaissa kommentteissa ja kehitysideoissa oli siis paljon hyviä ideoita. Eräs hyvä idea oli, että eri-ikäisille olisi omat ryhmät. Tämä kuulostaa hyvältä, sillä oman ikäisten kanssa oleminen on useimmiten kaikista mieluisinta lapselle. Myös vanhemmille lapsille, kuten varhaisnuorille voitaisiin pitää omaa pyhäkoulua. Eräs idea joka esiintyi pariin otteeseen, oli kiertävä pyhäkoulu malli. Siinä pyhäkoulu kiertää tietyt sivukylät vuoroviikoin. Ajatus on hyvä, näin pyhäkoulu kokoaisi monien eri sivukylien lapsia. Esille tuli myös pyhäkoulun pitoaika, yksi halusi sen olevan viikonloppuna, toinen arkiviikolla. Uskon eron johtuvan perheiden erilaisista tilanteista. Joku on kotiäiti jolla on aikaa arkiviikolla viedä lasta harrastuksiin, toinen on uranainen jonka työajat sallivat vain viikonloppuisin lasten harrastuksiin viemisen.

6.4 Johtopäätös

Pyhäkoulu voisi olla siis kaksi kertaa kuussa sunnuntai aamupäivisin kokoontuva lasten jumalanpalvelusmainen tuokio. Pyhäkouluja on ehkä pari, ja yksi kokoontuu seurakuntatalolla, muut kiertävästi eri kylillä, tai paikallisesti kyläkouluilla. Toiminta on ilmaista ja sinne saavat tulla kaikki 3-12 vuotiaat lapset. Pyhäkoulusta on värikäs ja kiinnostava mainos paikallislehdessä (KUVIO 1). Pyhäkoulussa lauletaan perinteisiä virsiä tai lasten virsiä, esimerkiksi opetellaan joka pyhäkoulun alussa joku helppo virsi. Samaa virttä voidaan laulaa useampana kertana, jotta kaikki varmasti oppivat sen.

Pyhäkoulun pitäjänä voi toimia kasvatusalan ammattilainen, tai seurakunnan pyhäkouluopettajan koulutuksen saanut maallikkojäsen. Seurakunta voisi tarjota pyhäkoulunopettajan koulutusta, esimerkiksi tarjoamalla viikonlopun mittaisen koulutusjakson seurakunnan leirikeskuksessa, Hammasniemessä. Myös seurakunnan

toiminnassa aktiivisesti toimivia nuoria voitaisiin hyödyntää, esimerkiksi isosissa ja kerhonohjaajissa voisi olla potentiaalisia pyhäkoulun pitäjiä.

KUVIO 1: Ehdotus pyhäkoulun mainokseksi, tehnyt Jonna Heikkinen

Pyhäkoulussa käydään läpi Raamatun kertomuksia pyhäkoulun pitäjän johdolla, leikkien, askarrellen tai näytellen. Kertomuksista painottuu hyvän ja pahan erottamista käsittelevät teemat, sekä itseään arvokkaaksi oppimaan tukevat aihealueet. Pyhäkouluun luodaan yhdessä säännöt, joita kaikkien pyhäkoululaisten on noudatettava. Sääntöjä voitaisiin opettaa myös siten, että painotetaan sitä, että kun pyhäkoulun pitäjä puhuu, tulee lasten kuunnella silloin. Kysymyksiä tai kommentteja voi esittää esimerkiksi viittaamalla. Raamatusta opetetaan etenkin kristinuskolle tärkeitä kertomuksia ja henkilöitä, tutustutaan esimerkiksi Jeesukseen.

Pyhäkoulusta tehdään vierailuja kirkon eri tiloihin ja työntekijöiden luo, käydään kirkossa ja muissa seurakunnan tapahtumissa. Pyhäkouluun tulisi sisältyä aina myös rukous ja joitakin perinteisiä kristinuskon harjoittamisen muotoja, kuten kynttilöiden sytytys, alttarin

rakentaminen ja hiljentyminen. Pyhäkoulussa opetetaan myös kirkkovuotta, kertomalla juhlapyhien aikaan pyhien taustoista ja perinteistä. Pyhäkouluun voi sisältyä myös joka kerralle vapaata leikkiä. Toiminnan tulisi olla monipuolista, joskus askertelua, liikuntaa, luovaa ilmaisua ja ulkoilua. Pyhäkoulussa lasten pitää tuntea olevansa turvallisessa paikassa. Pyhäkoulusta pyydetään aina silloin tällöin palautetta lapsilta sekä vanhemmilta, jotta se pysyy aina ajankohtaisena.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen oli kaiken kaikkiaan hyvin mielenkiintoista. Oli kiinnostava tehdä tutkimusta aiheesta, jota en aiemmin ole juuri pohtinut. Opinnäytetyötä tehdessäni opin siis valtavasti uutta. Innostuin täysin uudella tavalla pyhäkoulusta, sillä nyt mieleni todella tekee tehdä uudistuksia pyhäkouluun Haapavedellä. Pyhäkoulussa on todella potentiaalia! Opin sen, miten tärkeää lastenkasvatus ja sen kautta pyhäkoulu on seurakunnalle, sillä jos lapsi saa hyvän pohjan uskolle jo pienenä, voi hän olla koko loppuelämänsä aktiivinen seurakuntalainen.

Jälkeenpäin minua jäi harmittamaan jotkut kysymykset, joita en tutkimukseen laittanut. Olisin voinut kysyä sitä, vaikuttaisiko se, jos pyhäkoulun nimi muutettaisiin. Joidenkin korvaan termi ”pyhäkoulu” saattaa kalskahtaa vanhahtavalle ja pelottavalle, ja vanhemmat voisivat tuoda lapsensa mieluummin kenties Raamattu-klubiin tai Napero-jumikseen kuin pyhäkouluun. Tämän kysymyksen esittäminen tutkimuksessa olisi paljastanut tämän mahdollisesti oleellisen asian.

Opinnäytetyön tekemisessä haastavinta oli yhdistää työ ja kirjoittaminen. Opinnäytetyön tekeminen työn ohessa vei voimia paneutua opinnäytetyön aiheeseen kunnolla. Olisin voinut lukea myös aiheesta kertovaa kirjallisuutta enemmän ennen tutkimukseen ryhtymistä. Jatkotutkimuksen tekeminen kiinnostaa jonkin verran, ja mielestäni pyhäkoulutyötä pitäisi ehdottomasti tutkia enemmän ja kehittää enemmän. Lapsissa todella on tulevaisuus ja lapsi oppii parhaiten. Niinkinhän sanotaan, että sen minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa. Tämä pitäisi seurakunnan todella muistaa ja oppia hyödyntämään.

Myös muut lapsityön mahdollisuudet tulisi ottaa tutkittavaksi. Jos pyhäkoululla ei nähdä tulevaisuutta, voisi jollain muulla lapsityön muodolla, kuten kerhoilla olla mahdollisuutta antaa lapsille kokemuksia seurakunnasta ja opettaa kristinuskoa. Mielestäni tärkeintä on, ettei jäädä tuleen makaamaan, vaan kohdataan haasteita ja kehitetään vanhaa uusilla mielenkiintoisilla ideoilla. Tutkimus nousee seurakunnan kehittämisessä oleelliseen

asemaan. Tutkimalla saadaan selville paikallisten todelliset mielipiteet ja tarpeet, mihin seurakunnan tulisi panostaa ja mistä pihistää. Itse ainakin koin tutkimustuloksista selvästi sen, että vanhemmat haluavat seurakunnan panostavan lapsiin.

Toivon, että tutkimukseni voisi olla inspiraationa Haapaveden pyhäkoulutoiminnan kehittämisessä. Olisi antoisaa nähdä, että tutkimuksen pohjalta nousseita ideoita otettaisiin käytäntöön, ja että pyhäkoulun suosio nousisi taas. Mielestäni tutkimuksestani käy ilmi monenlaisia käytäntöön hyvin soveltuvia tapoja kehittää pyhäkoulua. Aion esitellä työni seurakunnalla, painottaen eritoten käytännön vinkkejä kehittää pyhäkoulua vanhempien toiveiden mukaan, sekä antaa raamit, minkälaisen mallin olen tutkimukseni pohjalta itse löytänyt. Toivon, että pyhäkoulusta tehtäisiin tulevaisuudessakin opinnäytetöitä, sillä siinä todella on kehittämisen ja tutkimisen sarkaa. Tutkimustehtävän tavoitteet onnistuivat löytämään. Haapavesi voi perustaa lisää pyhäkouluja ja toiminta kaipaa pientä uudistusta.

LÄHTEET

Aaltonen M., Ojanen T., Sivén T., Vihunen R., Vilén M. 2003. Lapsen aika. Helsinki: WSOY.

Ahtiainen, A. 2011. Maja. Pyhäkouluohjaajan peruskurssi. Helsinki: Lasten Keskus.

Haapaveden seurakunta. Historia. 2013. Www- dokumentti. Saatavissa: <http://www.haapavedenseurakunta.fi/tietoa-seurakunnasta/historia>. Luettu 22.12.2013.

Haapaveden kaupunki. Haapavesi info. 2013. Www- dokumentti. Saatavissa: <http://www.haapavesi.fi/haapaveden-kaupunki/haapavesi-info.html>. Luettu 22.12.2013

Haastettu kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2011. 2012. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115. Kirkon tutkimuskeskus. Pdf-tiedosto. Saatavissa: [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf). Luettu 3.12.2013.

Heikkilä, T. 2001. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita 16.

Heinonen, L., Luodeslampi, J., Salmensaari, L. 2004. Lapsityön käsikirja. Jyväskylä. Kirjapaja.

Hirsjärvi, S; Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kansanaho, E. 1988. Kirkko ja lapset – Suomen Evankelis–Luterilainen Pyhäkoulu yhdistys 1888-1988. Helsinki: Lasten Keskus.

Launonen, P. 2008. Kasvattava ja palveleva kirkko – kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheessa. Helsinki: Lasten Keskus

Pyhäkoulu 2013. Sakasti.Evl.fi – Kirkon palvelijoille-kotisivut. Saatavissa: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content44C9A3>. Luettu 20.12.2013.

Saarinen, S. 2013. Tää olis keskellä. Lapsi seurakunnan varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus.

Salomäki, H. 2008. Kirkolliselle alalle hakeneiden uskonnollinen tausta ja uravalinta. Vaasa: Waasa Graphic.

Seurakuntien Lapsityön Keskukseen historia 2013. Seurakuntien Lapsityön Keskus Ry:n kotisivut. Saatavissa: <http://evl-slk.fi/jarjestomme/historia>. Luettu 23.12.2013.

Taipale, P. 1966. Pyhäkoulun opetusoppi. Helsinki: Suomen Pyhäkouluyhdistys.

Turunen, H. 2013. Uskallusta, intoa, utteruutta. Haapaveden historiaa 1960- luvulta 2010- luvulle. Oulainen: Haapaveden kaupunki ja Haapaveden seurakunta.

Varhaiskasvatus 2013. Sakasti.Evl.fi – Kirkon palvelijoille-kotisivut. Saatavissa: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content28953E>. Luettu 26.12.2013

LITTEET

Saatekirje vanhemmille

Kyselylomake vanhemmille

Tervehdys hyvät vanhemmat!

Olen Juho Heikkilä ja opiskelen Centria – ammattikorkeakoulussa ja tämä kysely on osa opinnäytetyötäni. Kyselyn avulla pyritään selvittämään Haapaveden pyhäkoulun asemaa, tarvetta, muotoa ja tulevaisuutta. Kyselyn kautta pyrimme parantamaan Haapaveden seurakunnan perheille antamaa tukea ja kristillistä kasvatusta. Kysely jaetaan kaikille Haapaveden kolme – viisivuotiaiden lasten vanhemmille.

Jokainen vastaaja ja hänen vastauksensa on tutkimuksen kannalta tärkeä. Kaikki vastaukset ovat nimettömiä ja luottamuksellisia. Kyselyssä on ohjeet kysymyksiin vastaamiseen. Kyselyn vastaamiseen menee noin 10 minuuttia. Suurin osa kysymyksistä on monivalintakysymyksiä.

Kysely palautetaan pääsääntöisesti kirjekuoressa postiin. Vastauskirjekuoressa on osoite valmiina ja postimaksu on maksettu. Vaihtoehtoisesti voit antaa suljetun kirjeen seurakunnan lastenohjaajille. Vastausaikaa kyselyyn on 21.2.2013 asti.

Kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan kolme 20 € S - Ryhmän lahjakorttia. Osallistuaksesi arvontaan täytä mukaan oleva arvontakortti. Arvontakortit käsitellään erikseen. Toinen työntekijä ottaa arvontakortit vastauskuorista, ennen kuin kyselypapereita analysoidaan. Näin kysely pysyy nimettömänä ja luottamuksellisena.

Mikä on pyhäkoulu?

Pyhäkoulu on seurakunnan lapsille järjestämää opetustoimintaa. Pyhäkoulussa hiljennytään yhdessä raamatunkertomusten äärelle, lauletaan ja rukoillaan. Pyhäkoulussa opetellaan elämän perusasioita, kuten toisten kunnioittamista, itsensä arvokkaaksi tuntemista, kiitollisuutta sekä Jumalan huolenpitoon luottamista. Pyhäkoulussa lapsi saa hiljentyä ja tuntea olevansa Jumalan hoidettavana. Pyhäkoulu on kuin lasten jumalanpalvelus, jossa leikitään, lauletaan, ja tehdään yhdessä. Pyhäkoulut toimivat vapaaehtoisten pyhäkouluopettajien pitäminä. Pyhäkouluopettajien antama aika on lahja lapsille, heidän tukenaan on pyhäkoulutyöstä vastaava lastenohjaaja.

Tällä hetkellä Haapavedellä seurakunnan pyhäkoulu toimii Lea Alilan kotona xxx:ssa.

Seurakunnan saatesanat:

Meille seurakuntaan on tullut toive, että pyhäkouluja perustettaisiin lisää Haapavedelle. Pyhäkoulu on ollut muodoiltaan perinteinen, toivotaanko uudistusta? Haluaisimme selvittää, mitkä ovat vanhempien

toiveet koskien pyhäkoulutyötä, ja miten meidän tulisi kehittää pyhäkoulutyötä. Tähän toivomme vanhemmilta näkemyksiä ja mielipiteitä Juho Heikkilän tutkimuksen kautta.

Ystävällisin terveisin seurakuntapastori Tarja Taskinen ja kirkkoherra Mauno Soronen.

Jos teillä ilmenee kysyttävää tutkimuksesta tai tästä kyselystä, niin yhteystietoni ovat:

Juho Heikkilä

Puh. xxx

sähköposti: xxx

Pyhäkoulu

1. Kuka vastaa kyselyyn?

- 1. Äiti.
- 2. Isä.
- 3. Molemmat vanhemmat.
- 4. Muu huoltaja, kuka? _____

2. Vastaajan syntymävuosi?

---

3. Vastaajan siviilisäätö?

- 1. Avioliitossa.
- 2. Avoliitossa.
- 3. Naimaton.
- 4. Rekisteröity parisuhde.
- 5. Eronnut tai asumuserossa.
- 6. Leski.

4. Kuinka vanha/vanhoja lapsenne on? Voi vastata useampaan kohtaan.

- 1. 3-vuotias.
- 2. 4-vuotias.
- 3. 5-vuotias.

5. Missä Haapavedellä asut?

- 1. Haapaveden keskustassa.

2. Sivukylällä, missä? _____

3. En halua kertoa.

6. Onko lapsesi (kolme - viisivuotias) tällä hetkellä pyhäkoulussa?

1. On.

2. Ei.

7. Haluaisitko tuoda lapsesi pyhäkouluun?

1. Kyllä.

2. En.

3. Kyllä mutta eritapaisessa, minkälaisessa? _____

---

8. Oletko tietoinen missä Haapavedellä pyhäkoulua pidetään?

1. Kyllä

2. En

9. Olisitko itse tai joku läheisistäsi valmis toimimaan vapaaehtoisena pyhäkoulussa? Voi vastata useampaan kohtaan.

1. Kyllä itse.

2. Läheinen on.

3. Ei.

10. Kuinka usein toivoisit lapsellesi mahdollisuutta käydä pyhäkoulussa? Voi vastata useampaan kohtaan.

1. Kerran viikossa.

2. Kaksi kertaa kuukaudessa.

3. Kerran kuukaudessa.

4. Lomien aikana kesällä ja jouluna.

5. En toivo lapselleni mahdollisuutta pyhäkouluun.

11. Mihin aikaan viikosta toivoisit pyhäkoulua pidettävän? Voi vastata useampaan kohtaan.

- 1. Maanantai - perjantai.
- 2. Lauantai.
- 3. Sunnuntai

12. Mihin vuorokaudenaikaan haluaisit pyhäkoulun olevan? Voi vastata useampaan kohtaan.

- 1. Aamulla.
- 2. Aamupäivällä.
- 3. Iltapäivällä
- 4. Illalla.

13. Miten tärkeänä pidät, että lapsi oppii toimimaan ryhmässä ja saa kavereita?

- 1. Erittäin tärkeänä
- 2. Tärkeänä.
- 3. Vähän tärkeänä.
- 4. Ei ollenkaan tärkeänä.

14. Missä pyhäkoulua tulisi pitää? Voi vastata useampaan kohtaan.

- 1. Seurakuntatalolla.
  - 2. Pyhäkoulun pitäjän kotona.
  - 3. Arkissa, pappilantie.
  - 4. Joku muu paikka, mikä? _____
-

15. Minkä ikäiselle pyhäkoulu sopisi mielestänne parhaiten? Voi vastata useampaan kohtaan.

- 1. 3 - 4-vuotiaille.
- 2. 5 - 6-vuotiaille.
- 3. 7 - 10-vuotiaille.
- 4. Muu ikä, mikä? _____

16. Rengasta seuraavissa kysymyksissä kultakin riviltä sopivin vaihtoehto.

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttavat lapsenne mahdolliseen pyhäkouluun osallistumiseen?

	1 Ei vaikutta	2 Vähän	3 Paljon	4 Todella paljon
1. Lapsi saa kristillistä kasvatusta.	☐	☐	☐	☐
2 Oma uskonnollinen vakaumus.	☐	☐	☐	☐
3. Jää aikaa itselle, kun lapsi on toiminnassa mukana.	☐	☐	☐	☐
4. Toiminnan edullisuus.	☐	☐	☐	☐
5. Mahdollisuus tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin.	☐	☐	☐	☐
6. Lyhyt välimatka kotoa pyhäkoulun pitopaikkaan.	☐	☐	☐	☐
7. Oma kokemuksesi pyhäkoulusta.	☐	☐	☐	☐
8. Lapsi saa jo lapsena kokemuksia seurakunnasta.	☐	☐	☐	☐
9. Lapsi oppii uusia asioita.	☐	☐	☐	☐
10. Lapsi rohkaistuu toimimaan itsenäisesti.	☐	☐	☐	☐

17. Kuinka tärkeänä pidät pyhäkoulussa seuraavia kristilliseen kasvatukseen liittyviä asioita?

	1 Ei tärkeää	2 En osaa sanoa	3 Tärkeää	4 Erittäin tärkeää
1. Lapselle luetaan Raamattua.	☐	☐	☐	☐
2. Lapsi tutustuu seurakuntaelämään.	☐	☐	☐	☐
3. Lapsi saa hiljentyä.	☐	☐	☐	☐
4. Lapsi oppii Jeesuksesta.	☐	☐	☐	☐
5. Lapsi oppii rukoilemaan	☐	☐	☐	☐
6. Lapsi osallistuu hartauksiin.	☐	☐	☐	☐
7. Lapsi oppii rakastamaan lähimmäistä.	☐	☐	☐	☐
8. Lapsi oppii erottamaan hyvän ja pahan.	☐	☐	☐	☐
9. Lapsi oppii että on arvokas.	☐	☐	☐	☐
10. Lapsi oppii tuntemaan juhlapyhät.	☐	☐	☐	☐
11. Lapsi oppii tietoa perinteistä.	☐	☐	☐	☐

18. Kuinka tärkeänä pidät, että pyhäkoulutoiminnassa tarjotaan lapsellesi seuraavia asioita?

	1 Ei tärkeää	2 En osaa sanoa	3 Melko tärkeää	4 Erittäin tärkeää
1. Askartelua/kädentaitoa.	☐	☐	☐	☐
2. Hengellisiä lauluja.	☐	☐	☐	☐
3. Luovaa ilmaisua.	☐	☐	☐	☐
4. Liikunta.	☐	☐	☐	☐
5. Vapaa leikki.	☐	☐	☐	☐
6. Retket/vierailut.	☐	☐	☐	☐
7. Lapsi oppii ottamaan muut huomioon.	☐	☐	☐	☐
8. Lapsi kokee turvallisuutta kodin ulkopuolella.	☐	☐	☐	☐
9. Lapsi oppii sääntöjä ja ohjeita.	☐	☐	☐	☐
10. Lapsi saa monipuolista toimintaa.	☐	☐	☐	☐

19. Onko asioita joita tahtoisitte tuoda esille liittyen pyhäkoulutyöhön? (Esimerkiksi kehitysideoita tai muita kommentteja, joita kyselyssä ei tullut esille?)

Kiitokset vaivannäöstäsi että vastasit kyselyyn. Jokainen kysely on tärkeä!

Jos kiinnostuit pyhäkoulusta enemmän, ohessa yhteystietoja:

Haapaveden seurakunta:

xxx, xxx HAAPAVESI

puh. xxx

sähköposti: xxx

Kristiina Ryyti, lastenohjaaja, pyhäkoulutyö, puh. xxx

Tarja Taskinen, lapsityön pappi, puh. xxx

Tarja Pisilä, tiimivastaava lastenohjaaja, puh. XXX

Maarit Pirttikangas, lastenohjaaja, iltapäiväkerho, puh. xxx

Lea Alila, nuorisotyönohjaaja, pyhäkoulun pitäjä, puh. xxx (varhaisnuorisotyö päävastuussa)

Seija Kahelin, iltapäiväkerhon työntekijä, puh. xxx